

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Інститут соціальних наук
кафедра культурології та менеджменту соціокультурної діяльності

В. М. Шостак

ІСТОРІЯ КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ

Навчально-методичний комплекс з дисципліни

Луцьк
Вежа-Друк

УДК 94(477)(072)
ББК 63.3(4УКР)я73
Ш79

*Рекомендовано до друку науково-методичною радою
Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки
(протокол № 10 від 13.06.2016 р.)*

Рецензент: Ямчук П.М., доктор філософських наук, професор, професор кафедри соціально-гуманітарних і правових дисциплін Уманського національного університету садівництва, академік Академії Наук вищої освіти України.

Рецензент: Борейко Ю.Г., кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри релігієзнавства СНУ ім. Лесі Українки.

Шостак В. М.

Ш 79 Історія культури України: навчально-методичний комплекс з дисципліни / Віктор Михайлович Шостак. – Луцьк: Вежа-Друк, 2016. – 20 с.

Навчально-методичний комплекс укладено відповідно до діючої навчальної програми з дисципліни „Історія культури України” для студентів спеціальності „Культурологія” вищих навчальних закладів. Він містить визначення предмету, мети і завдань дисципліни, короткий опис очікуваних знань і вмінь студентів, опис тем змістових модулів, критерії і напрямки поточного контролю знань, структуру навчальної дисципліни і теми семінарських занять, теми для самостійної та індивідуально-дослідної роботи, методичні поради до їх виконання, методичку оцінювання, перелік екзаменаційних питань і джерела до курсу.

УДК94(477)(072)
ББК63.3(4УКР)я73

© Шостак В. М., 2016
© Східноєвропейський
національний університет імені Лесі
Українки, 2016

Напрямок, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчального курсу
Галузь: 0201 – культура Напрямок: 6.020101 – культурологія Освітньо-кваліфікаційний рівень – бакалавр	Кількість кредитів. Відповідних ECTS: 8 кредитів. Загальна кількість годин – 288 Тип курсу: обов’язковий. Рік підготовки: 3 Семестр: 4, 5, 6. Лекції — 70 Семінари — 70 Самостійна робота — 74 Індивідуальна робота — 74 Модуль — 3 Змістових модулів — 7 Вид контролю — іспит

• **Вступ.**

Викладання курсу "Історія культури України зумовлене необхідністю всебічного розвитку стратегічних напрямків української державності. Здійснення економічних, соціальних і політичних реформ вимагає відповідного рівня загальнолюдської та національної культури. Лише через свідомість окремої особистості "через її високі морально-етичні та відповідно, патріотичні почуття можливі справжні зміни в українському суспільстві. В суперечливих процесах сьогодення найбільш вагомим значення набуває відчуття і здатність до повноцінного розвитку власної культурної традиції.

Тому метою курсу є ознайомлення студентів з основними тенденціями і формами етнокультурного розвитку українського народу з найдавнішого часу до сучасності. Вивчення курсу забезпечує розуміння системного взаємозв'язку всіх складових культур, роль кожної з них у суспільному і духовному поступі України.

Курс "Історія культури України" посідає своєрідне місце в системі вузівської освіти і вихованні нової інтелігенції України. Саме ця навчальна дисципліна дозволяє ознайомити студентів із багатьма галузями культури, що в більшості вузів чи на більшості факультетів спеціально не вивчається, зокрема такими, як українське мистецтво і література, історичні форми культурно-освітньої, релігійно—конфесійної, політико-правової діяльності з розвитком різних форм пізнання в системі духовних цінностей тощо.

Передбачається, що при вивченні історії культури України студенти повинні використовувати знання, набуті в попередні роки навчання. В практичній роботі над вивченням курсу від студента вимагається: 1/ максимальна зібраність, увага і зосередженість на лекціях і семінарських заняттях; 2/ виконання вказівок і рекомендацій викладача; 3/ систематичність і старанність при опрацюванні наукової літератури і монографій.

Студент повинен своєчасно готуватись до семінарських занять, використовувати при цьому якомога більше джерел. Це сприяє виробленню власного бачення того чи іншого явища української культури. Поступово зростає загально-теоретичний і фаховий рівень.

Для певного освоєння студентами курсу передбачені години для поглибленого вивчення матеріалу. Форми таких занять можуть обиратися довільно: обговорення проблем на семінарах, індивідуальні консультації при виконанні рефератів, курсових робіт, наукові доповіді на конференціях і т.д. Передбачено також відвідування мистецьких закладів, музеїв, концертів, вистав, ознайомчі екскурсії. Доцільною є співпраця студентів з науковцями, що працюють у галузі культурології та мистецтвознавства.

Отже, важливо підкреслити, що курс "Історія культури України" має комплексний і міждисциплінарний характер. Він опирається на фактичний матеріал і висновки таких наук, як етнографія і археологія, загальна історія і філософія, мовознавство і мистецтвознавство, релігієзнавство і етика та інші дисципліни. Слід пам'ятати, що культурологічна теорія виконує, поряд з пізнавальною, дуже важливу в наш час культурно-виховну функцію, прилучаючи людину до гуманістичних духовних цінностей як власного народу, так і людства в цілому. Значимість її вивчення особливо зростає у зв'язку з актуалізацією морально-естетичного і патріотичного виховання, формування справді гуманістичного світогляду.

Зміст курсу постійно розширюється і поновлюється з огляду на нові дані щодо розуміння історико-культурної періодизації, етнокультурної класифікації явищ, розробки теоретичних підвалин української етнології та культурології, питань національного менталітету і т.д. Програма курсу складається з основних розділів:

1. Теоретичні засади вивчення української культури. Тут даються сучасні наукові визначення основних понять і категорій етнонаціональних культур, описується система базових культурологічних уявлень, розглядаються загальні закономірності розвитку культури України, принципи і наукові підходи до оцінки, періодизації і типологізації культурних явищ.

2. Культурний розвиток давніх слов'ян та їхніх предків. В цьому розділі прослідковується розвиток культури первісних суспільств Східної Європи, основні риси праслов'янської культури скіфської доби і еволюція духовного світу давніх слов'ян доби державотворення.

3. Культура Київської Русі. Розглядаються процеси формування і розвитку культури Київської Русі, вплив християнства, початки регіональних особливостей у розвитку культурних традицій.

4. Староукраїнська культура XIV-XVIII ст. В цьому розділі визначаються особливості української культури часів визвольної боротьби, зв'язки вітчизняних мислителів з європейським середовищем. Особливе місце займають питання взаємовідносин і взаємовпливів української культури з політичними, правовими, соціальними чинниками Польщі, Росії, Австро-Угорщини.

5. Класична українська культура кінця XVIII - початку XX ст. В цьому розділі розглядаються процеси національно-культурного відродження вітчизняної культури в умовах Російської і Австрійської імперії, вплив романтизму і класицизму на творчість провідних українських культурних діячів.

6. "Нова українська культура XX ст." В цьому розділі прослідковуються процеси утвердження нової української культури в 10-20-ті роки, суперечності культурного розвитку доби тоталітаризму /30-80-ті роки /. Особливого значення набуває аналіз перспектив розвитку української культури в 90-ті роки, коли Україна стала незалежною державою.

Мета курсу: Ознайомити студентів з основними напрямками і формами етнокультурного розвитку українського народу з найдавнішого часу до сучасності. Дати уявлення про етапи історичного розвитку і розуміння системного взаємозв'язку всіх складових культури, роль кожної із них у суспільному і духовному розвитку України.

Завдання: Набути навички аналізу матеріальних і духовних здобутків українського суспільства, вміти співставляти власну систему цінностей і бачити впливи дотичних культур,

усвідомити проблемні лінії українського культурного розвитку і вміти передбачати перспективи подальшого розвитку культури України.

Зміст: Теоретичні засади вивчення української культури. Сучасні наукові визначення понять і категорій етнонаціональних культур. Загальні закономірності розвитку культури України. Принципи і наукові підходи до оцінки періодизації і типологізації культурних явищ. Культурний розвиток давніх слов'ян та їхніх предків. Культура Київської Русі. Вплив християнства. Початки регіональних особливостей у розвитку культурних традицій. Староукраїнська культура XIV-XVII ст. Особливості культури часів визвольної боротьби. Зв'язки з європейським середовищем. Особливості барокової культури в Україні. Класична українська культура XVIII-XIX ст. Процеси культурного відродження в умовах Російської і Австрійської імперій. Вплив романтизму і класицизму. Нова українська культура XX ст. Суперечності культурного розвитку доби тоталітаризму в 30-80-х роках XX ст. Культура України доби Незалежності. Перспективи розвитку української культури на початку XXI ст.

Студент повинен знати:

- історичні форми розвитку і об'єктивації культурного досвіду населення України;
- складники української культури і слов'янські культурні джерела;
- світоглядні традиції і стилі їх відтворення, розвиток уявлень про людину, принципи моральної свідомості і естетичного сприйняття;
- ідений зміст і мистецькі форми культури України на різних етапах історії нашого народу.

Вміти:

- аналізувати функції культури України в їх історичному розвитку;
- розкрити механізми відтворення культурного життя України;
- визначити динаміку розвитку духовної культури на території України в ідейно-змістовому аспекті;
- висвітлити еволюцію культури України через конкретні події, факти, персоналії;
- розуміти особливості культури українського народу в сучасних умовах.

1. Структура залікового кредиту курсу

• Перший семестр

Змістовний модуль 1. Духовна культура на українських землях з найдавнішого часу до I тис.н.е.				
• Тема 1. Предмет, завдання і теоретичні основи вивчення української культури.	2	2	2	2
Тема 2. Етногенез населення та складники української культури.	2	2	2	2
Тема 3. Духовна культура населення території України в епоху кам'яного віку.	2	2	2	2
Тема 4. Еволюція духовного світу населення України епохи бронзи.	2	2	2	2
Тема 5. Зміни в духовних традиціях праслов'ян в умовах Великої Скіфії.	2	2	2	2
Змістовний модуль 2. Культура України дохристиянського періоду.				

Тема 6. Культурний розвиток давніх слов'ян та інших народів в I-му тис.н.е..	2	2	2	2
Тема 7. Духовний світ праукраїнців в дохристиянських віруваннях.	2	2	2	2
Тема 8. Основні риси української міфології як культурного явища.	2	2	2	2
Тема 9. Усна народна творчість як підсумок і підґрунтя подальшого культурного розвитку.	2	2	2	2
Тема 10. Головні дохристиянські боги: функції, морально-етичне навантаження і місце в староукраїнській культурі.	2	2	2	2
Тема 11. Характерні особливості світогляду давніх слов'ян.	2	2	2	2
• Другий семестр				
Змістовий модуль 3. Розвиток культури Київської Русі в IX-XIII ст.н.е.				
Тема 12. Прийняття християнства та його вплив на давньоруське суспільство.	2	2	2	2
Тема 13. Умови розвитку і особливості культури Київської Русі X – пер.пол.XI ст.	2	2	2	2
Тема 14. Культурний розквіт Київської Русі в XI-XII ст.	2	2	2	2
Тема 15. Культурологічні та етико-світоглядні форми суспільної свідомості давньоруського населення XI-XII ст.	2	2	2	2
Тема 16. Культура давньоруської держави періоду феодальної роздробленості.	2	2	2	2
Змістовий модуль 4. Староукраїнська культура під впливом політичних чинників Польсько-Литовської держави.				
Тема 17. Релігійне та церковне життя в Україні XIV-XVI ст.	2	2	2	2
Тема 18. Освіта та наука в Україні XIV-XVI ст.	2	2	2	2
Тема 19. Основні риси і тенденції розвитку української культури в XIV-XVI ст.	2	2	2	2
Тема 20. Українська культура в др.пол. XVI – пер.полов.XVII ст.: вплив ренесансно-реформаційних ідей.	2	2	2	2
Змістовий модуль 5. Культура України др.пол.XVII – XVIII ст.				
Тема 21. Історичні умови і особливості розвитку української культури	2	2	2	2

др.пол.XVII ст.				
Тема 22. Мистецькі і світоглядні традиції української барокової культури.	2	2	2	2
Тема 23. Розвиток освіти і науки в Україні в кінці XVII – XVIII ст.	2	2	2	2
Тема 24. Живописне мистецтво України XVII-XVIII ст.	2	2	2	2
Тема 25. Староукраїнська культура та її роль в культурному житті Російської імперії XVIII ст.	2	2	2	2
Третій семестр				
Змістовий модуль 6. Розвиток культури України в XIX – поч. XX ст.				
Тема 26. Духовне і національне пробудження пер.пол.XIX ст.	2	2	2	2
Тема 27. Суспільні рухи. Освіта і наука в Україні пер.пол.XIX ст.	2	2	2	2
Тема 28. Мистецтво, архітектура, література України пер.пол.XIX ст.: традиціоналізм і романтизм.	2	2	2	2
Тема 29. Утвердження української культурної самобутності в др.пол.XIX ст.	2	2	2	2
Тема 30. Історичні умови і форми культурної свідомості др.пол.XIX ст. – поч.XX ст. : вплив класицизму, реалізму, роматичного світогляду.	2	2	2	2
Змістовий модуль 7. Українська культура XX – поч.XXI ст.: суперечності і перспективи розвитку.				
Тема 31. Український культурний рух в 1917-1920 рр.	2	2	2	2
Тема 32. Культурне життя на українських землях в 1921-1939 рр.: «розстріляне відродження».	2	2	2	2
Тема 33. Українська культура в 40-50 –х рр. XX ст.	2	2	2	2
Тема 34. Особливості і характерні риси духовного життя України в 60-80-х рр.	2	2	2	2
Тема 35. Культура України в умовах державотворення кін.XX – поч.XXI ст.: реалії і перспективи розвитку.	2	2	2	2
Всього годин:	70	70	74	74

• ЛЕКЦІЙНИЙ КУРС

ТЕМА 1. Предмет, завдання і теоретичні основи вивчення української культури

Духовна культура як складна, багатогалузева система. Світогляд як інтегративна основа єдності культури. Культура і природа. Культура і суспільство. Культура і цивілізація.

Фактори, які визначають особливості української культури. Національний характер. Національна свідомість. Взаємозв'язок між фольклорно-традиційною і професійною культурами. Особливе місце синкретично-міфологічного шару в культурі України.

Методологія вивчення української культури. Історичний підхід, науково-об'єктивна оцінка. Нерівномірність розвитку галузей і напрямків духовної культури. Три головні аспекти при вивченні історії культури України: ідейно-змістовний, інституціональний, структурний.

Функції української культури: пізнавальна, світоглядна, комунікативна, оцінно-нормативна, інтегративна.

Природа національної культури та взаємодія культур. Менталітет і риси національного світогляду. Культура Сходу та культура Заходу, їх поєднання в українській культурі. Характерні риси української ідеї. Українська мова, художня культура і культурна екологія України.

ТЕМА 2. Історико-культурний розвиток України та його періодизація

Принципи дослідження історико-культурного розвитку окремих етнічних спільностей. Стадійність і поліваріантність історико-культурного процесу. Зміна пріоритетів у системі складових культури в різні періоди її розвитку. Проблема періодизації суспільно-історичного розвитку України.

Первісна доба. Епоха привласнюючого господарства. Доба доіндустріальних суспільств. Епоха державоутворення та ранньокласових суспільств в Україні. Київська Русь, литовсько-польські часи, козаччина і гетьманська державність України під впливом сусідніх держав, доба тоталітаризму, українська державність в кін. ХХ - на початку ХХ ст.

Етнічний процес на території України. Найдавніші етномовні спільності. Рання первісність або епоха кровноспоріднених общин.

Протоетнос ранньопервісних мисливців і збирачів. Виникнення етномовних безперервностей. Класична або розвинена первісність. Пізня первісність. Етнічна консолідація окремих общин. Проблема індоєвропейської прабатьківщини. Пізньотрипільська доба. Праслов'яни та їх сусіди за доби бронзи. Скіфський етап і давньослов'янський період. Формування та етапи розвитку українського народу. Періодизація культурного процесу в Україні.

ТЕМА 3. Духовна культура населення території України в епоху кам'яного віку.

Традиційна періодизація. Археологічні джерела. Соціальна організація. Уявлення людей про природу. Релігійні магичні ритуали. Символіка червоної і жовтої вохри. Культ прародительки. Первісне мистецтво. Рукотворні і природні святилища на території України. Тотемічні символи. Чурина як символ єднання людини, суспільства і природи.

Класифікація духовного розвитку стародавніх людей. Форми релігійних уявлень: ранньоплемінний культ, ініціації, промисловий культ, сімейно-родовий культ предків, шаманізм, кагуалізм, культ таємних союзів.

Формування системи світоглядних уявлень мешканців території України в неолітичний час. Культури "мальованої кераміки". Виникнення і етапи розвитку трипільської культури. Духовний світ і релігійно-міфологічні уявлення трипольців. Образотворче мистецтво, символіка орнаментальних систем.

Культура індоєвропейців. Курганний обряд і поховальні традиції. Пантеон богів і міфи. Розселення індоєвропейських племен і поширення їхніх культурних традицій.

ТЕМА 4. Еволюція духовного світу населення України епохи бронзи

Пам'ятки бронзового віку на території України, шнурова кераміка. Символіка скарбів. Абстрактні символи світобудови. Катакомбна культура і обряд моделювання черепа. Уявлення про незалежну від тіла душу. Символіка пагорба-Кургана. Культ земного та небесного вогню. Жертовники бронзового часу.

Вплив на духовне життя суспільства соціальних відносин. Символи влади в похованнях епохи бронзи. Зображення лінійно-геометричного типу. Астральна і зодіакальна символіка. Розвиток уявлень населення про життя і смерть, потойбічний світ і можливість відродження.

Культове призначення фігурок тварин та глиняних "хлібців" Загадкові знаки бондарихінського посуду. Пам'ятки зрубної культури. Обряд поховання як початкова фаза переправлення померлого з реального світу в потойбічний. Поховальний обряд як прояв конфлікту природи і культури. Вихід природи і культури на новий рівень самоорганізації.

Землеробські і тваринницькі культури. Місце кургану в системі світоглядних уявлень племен бронзового часу. Мотив взаємозв'язку Хаосу і Космосу. Циклічна структура часу. Символіка Сонця і універсальний символ світового дерева. Семантика центру або світового пагорба. Символіка жіночого початку і родючості на археологічних матеріалах бронзового часу. Морально-етичні зразки поведінки в персоніфікованих небесних силах.

ТЕМА 5. Зміни в духовній культурі праслов'ян за часів Великої Скіфії

Нова соціально-економічна система в межах території сучасної України у VI-V ст. до н.е. Зв'язки з античним світом. Ранньополітичні праслов'янські об'єднання. Напрями самоорганізації суспільства. Системні зміни в культурно-інформаційній сфері. Взаємодія праслов'янської і скіфської знаті. Вплив грецьких міст-держав Північного Причорномор'я.

Поховальні обряди скіфів. Вірування і уявлення населення Скіфії як складова частина духовного життя наших предків. Колесо як солярний символ. Уявлення про сакральний світ і межі "освоєного" простору. Ідея про розмерзання як своєрідне відродження через смерть. Роль вогню в поховальній практиці скіфів. Культ вшанування загиблих воїнів.

Орієнтування померлих в похованнях. Уявлення про потойбічний світ і позаземну долю похованого. Сонце - як найвища світлоносна сила, яка організовує і оберігає життя людей та їхні душі. Зростання цінності людської особистості. Культ домашнього вогнища. Культ родючості і космічні мотиви в знахідках скіфського часу. Пірамідально-ієрархічна модель усвідомлення світу. Скіфський пантеон богів. Протиставлення опозиції в світогляді скіфів. Роль жіночого божества. Магічне забезпечення родючості землі. Символіка звіриного стилю скіфського мистецтва. Зміни в світобаченні праслов'ян.

ТЕМА 6. Міфологія та основні риси дохристиянського світогляду праукраїнців в I тис.н.е.

Слов'янство в господарсько-культурній системі народів Європи. Спільні моменти в духовній традиції кельтів і слов'ян. Вплив скандинавських народів, готів, гуннів та ін. Державотворчий процес на українських землях в I тис.н. е. Особливості господарства і культури слов'янських племен.

Основні складники української культури. Українська міфологія як закодована система морально-етичних цінностей. Естетична свідомість населення. Біоантропоморфність художнього сприйняття. Бог і природа в філософсько-світоглядній системі слов'ян. Міфологія релігійна свідомість як духовне осердя народної культури. Ієрархія богів. Три історичні типи уявлень слов'ян: "чуттєво-надчуттєвий", демоністичний і теїстичний. Категорії "волхвів". Уявлення про життєвий шлях людини.

Астральний культ на українських землях. Культ космічного вогню. Моральна функція суддівства давніх богів. Функціональна двоїстість образу Дажбога. Перун і давньоземлеробські

культури на Русі. Сварог і Стрибог як символи протилежних за значенням частин Всесвіту. Зв'язок образу Велеса із сферою культури, жіночі божества.

Основні мотиви слов'янської міфології. Уявлення про дуально-трагедійну забудову Всесвіту. Зв'язок особистого життя з ритмом Космосу. Ідея просторового впорядкування світу. Символіка вогню - "центру". Уявлення про низку "світів". Моральне подвоєння світу на світи Добра і Зла. Агоністично-дуалістичний мотив. Антропоморфність праукраїнської міфосвідомості.

ТЕМА 7. Культура Київської Русі X-XIII ст.

Передумови виникнення Київської держави. Формування культури Київської Русі. Давньоруське язичництво IX-X ст. Поширення християнства. Проблема взаємодії офіційного християнства і пластів народної культури. Трагування цього процесу в сучасній українській культурології. Поєднання народного світобачення і ідеалів християнства. Узгодження стародавніх обрядів з нормами християнського ритуально-культового життя. Пристосування християнського календаря до річного циклу народних свят.

Давньоруська суспільно-політична система і регіональні особливості культурного розвитку населення України в XI-XII ст. Загальноруська та регіональна свідомість. Тривале збереження місцевої своєрідності. Ієрархічна етнічна структура давньоруського суспільства.

Релігійне життя, богословська, і суспільно-політична думка. Культурно-просвітницька діяльність Ярослава Мудрого. Розвиток освіти. Три типи шкіл: палацова, "книжного вчення", світська. Оригінальна творчість давньоруських авторів: Іларіона, Феодосія Печерського, Нестора, Кліма Смолятича, Кирила Турівського та ін. Дві течії суспільної думки: містично-аскетична і світська. Основні риси світоглядного синкретизму. Дуалізм людини Київської Русі.

Розповсюдження теології візантійської церкви. Ставлення до античної думки в давньоруському суспільстві „Гуманістичні ідеали на Русі. Взаємодія язичництва і елементів античного класичного спадку. Становлення ранньогуманістичної традиції. Орієнтація церкви на ортодоксальний містицизм. Народна культура як підґрунтя великокнязівської влади. Моральні максими в творчості літописців і давньоруських авторів. Ідея служіння суспільству. Суспільно-корисний ідеал людського буття. Світогляд і творчість Володимира Мономаха. Возвеличення людини та її розуму.

Архітектура і образотворче мистецтво. Розвиток синкретично-міфологічного шару в культурі та побуті, усній народній творчості, господарстві і політичному житті.

ТЕМА 8. Староукраїнська культура XIV-XVI ст.

Загальні умови розвитку. Особливості становища українських земель у складі Князівства Литовського. Вплив Кревської унії 1365 р. Обмеження прав українського населення. Асиміляція української знаті панівною державою. Риси занепаду православної церкви: відсутність організації і дисципліни, корупція, застарілі програми навчання.

Ренесансно-реформаційні ідеї в Польщі та їх проникнення на Україну. Лютеранство, кальвінізм, чеські брати, антитринітарії. Критика основних догм християнства. Основна ідея - читання Святого Письма живою мовою. Вибір своїх шляхів до Бога. Духовна діяльність християнських церков на Україні в XIV-XVI ст. Побутово-щоденний та догматично-богословський рівні релігійного світогляду. Прилучення України до неоплатонізму та ісихазму ідеї космічної любові і гармонії Всесвіту в творах Юрія Котермака. Людина як центр Всесвіту. Діяльність Києво-Печерського монастиря, Богумільські ересі на Україні. Перекладні богословські твори та їх поширення. Принцип рівності всіх людей перед Богом. Книги "жидовствуючих". Світоглядні уявлення стригольників.

Козацтво і утвердження культурної самобутності українців. Втрата власної еліти. Григорій Ходкевич, Юрій Слуцький, Андрій Курбський. Повчальні моменти у діяльності Костянтина

Острозького. Розвиток науки і книгодрукування. Реформаційно-гуманістичний характер братського руху. Діяльність Юрія Рогатинця. Основні положення творчої спадщини І.Вишенського. Два напрямки в світоглядній думці України.

Право. Архітектура. Нове мистецтво. Києво-руський і ренесансно-бароковий типи української культури. Ідеї соборності, софійності і моральної відповідальності людини. Міста як центри ренесансної творчості. Процес диференціації в мистецтві. Переборення традиціоналізму. Образ людини в іконі XVI ст. Поява нових жанрів: портрету, історичного живопису, пейзажу.

ТЕМА 9. Культурний розвиток українських земель в першій половині XVII ст.

Суспільно-історичні зміни на Україні в кінці XVI - першій половині XVII ст. Визвольна боротьба та утворення гетьманської держави. Причини соціальних протиріч і неоднозначна оцінка форм їх розв'язання. Високі патріотичні мотиви і елементи анархії та руйнування в селянсько-козацьких повстаннях, військова сила українського козацтва як гарант нових культурних досягнень. Вирішальна роль П.Конашевича-Сагайдачного у відродженні національно-культурного поступу.

Релігійне життя, школи, освіта, наука. Роль і значення Берестейської унії 1596 р. Діяльність уніатської церкви як один із шляхів боротьби за збереження власної культурної традиції. Релігійне життя і його оцінка через призму інтересів католиків, православних, уніатів і протестантів. Форми вирішення суперечок між цими конфесіями. Чернече життя. Нові монастирі як центри духовної культури. Заснування нових шкіл в Луцьку, Кам'янці, Києві. Школа при Києво-Печерській Лаврі. Йов Борецький, Мелентій Смотрицький, Касіян Сакович та їх місце в українській науці і освіті. Діяльність і творчість Петра Могили. Реформа братської школи. Освітня система Києво-Могилянського колегіуму. Богословські книги та наукові твори: "Зерцало богословія" Кирила Транквіліона Ставровецького, "Тренос" Мелентія Смотрицького, "Грамматика" Лаврентія Зизанія та ін. Початки формування української літературної мови. Полемічна література, ораторсько-проповідницька проза. Початки драматургії. Історико-мемуарна проза. Нові жанри.

Архітектура і образотворче мистецтво. Музика. Кафедральні собори і усипальниці знаті. Будівництво фортець в Етюдах, Золочові, Підгірцях та ін. Храмове будівництво. Споруди високого мистецтва в Золочові /1627 р./, Жовкві /1618 р.), Теремовлі /1635 р./ та ін. Новий зміст і якісний діапазон скульптури. Монументальна скульптура Львова. Народні думи та історичні пісні. Народна пісня про Сагайдачного. Духовне обличчя народу в його пісенній творчості.

ТЕМА 10. Українська барокова культура другої половини XVII ст.

Історичні умови розвитку української культури. Україна в системі геополітичних інтересів Польщі, Росії, Туреччини. Сутнісні риси і характеристика правління Б.Хмельницького, І.Виговського, Ю.Хмельницького, П.Тетері, І.Брюховецького, П.Дорошенка, Д.Многogrішного, І.Самойло-вича, І.Мазепи та ін. Україна як арена безперервної боротьби проти внутрішніх і зовнішніх ворогів. І.Мазепа як політик і меценат української культури.

Освіта на Україні і Європейська традиція. Три етапи у розвитку гуманізму в Україні. Розвиток української філології. Праці Л.Зизанія, М. Смотрицького, П. Боринди. "Словенська грамматика" І.Ужєвича. Києво-Могилянська академія як центр науково-філософської думки. Праці Й.Кононовича-Горбацького, М.Козачинського, Д.Гунтала, М.Довгалевського та ін. Літературне бароко на Україні. Поєднання культур середньовіччя та ренесансу. Увага до народної поезії та фольклору. Циклізація віршів, різноманітна духовна пісня. Світська віршована поезія бароко. "Емблематичні вірші", епіграми". Переобтяженість прикрасами літератури І.Величковського, С.Яворського. Образ одухотвореного воїна і лицаря-філософа в постаті козака.

Козацтво як носій нового художнього смаку. Демократична ідея козацького собору. Зовнішня експресія архітектурної пластики барокової храмової побудови. Ідея національної монархії і її відображення в поезії, образотворчому мистецтві, архітектурі. Проблема успадкування давньоруської князівської влади українським козацтвом. Ідея української державності в гетьманських соборах: Троїцький собор в Чернигові /1695 р./, собор Мгарського монастиря /1692 р./, Богоявленський собор Братського монастиря /1693 р./ та ін. Вимога олюднення і гуманізації історії в народній культурі.

Образ Матері Вітчизни. Нові моральні цінності в традиційному християнстві. Героїко-лицарська поезія: І.Домбровський, І.Нерунович. Культ сильної людини.

ТЕМА 11. Староукраїнська культура XVIII ст. та її вплив на розвиток Російської імперії

Загальні умови культурного життя в Україні у XVIII ст. Поглинання Гетьманщини Російською імперією. Три основні мети російської централізованої політики на Україні. Діяльність Малоросійської колегії. Соціально-економічні зміни під час правління Катерини II. Українські землі під владою польських магнатів. Наслідки приєднання Галичини і Буковини до Австро-Угорщини.

Освіта на Лівобережні і західно-українських землях, школи при монастирях і церквах. Братські школи. Демократичні риси в діяльності шкіл на території українських полків. Освіта на західно-українських землях. Діяльність греко-католицької церкви і духовенства. Уніатські школи. Реформи Комісії Народної Едукації /1773-1775/. Шкільна реформа 1777 р. Три види народних державних шкіл: нормальна, головна, тривіальна. Реформи Йосипа XI. Українські католицькі вчені, єпископи, письменники. Генеральна Духовна Семінарія як осередок національного відродження. Діяльність Руського інституту у Львові. Києво-Могилянська Академія у XVIII ст.: основні тенденції розвитку. Вихованці академії в умовах Російської імперії.

Нові історичні дослідження, "Козацькі літописи". Літературно-художнє та науково філософське життя. Орієнтація на науку Нового часу. Проблеми, теорії пізнання. Розуміння людини як суб'єкта морального життя. Ідеї суспільного прогресу. Філософія і світобачення Г.С. Сковороди.

Риси пуританської поміркованості і аскетичної духовності в літературі і мистецтві XVIII ст. Творчість І.Неруновича і С.Дідовича. Новий одухотворений християнський аскетизм. Інтерес мистецтва до теми душевної роздвоєності. Тема розпарування в розумі І.Баракович про домінуючі людської душі. Містифікація, ідеалізація і романтизація природи. Архітектура як ірраціональний образ світу, втілений в камені. Поетичність і одухотвореність українських архітектурних комплексів. Взаємодія елітарного і народного початків в українському мистецтві. Діяльність Р.Заборовського. Пам'ятки світського будівництва.

Нові стилі в церковному розписі. Високий ступінь різьби по дереву, гравєрства, Богородчанський іконопис. І.Щирський і О.Тарасевич - основоположники міднориту і оформу на Україні. К.Розумовський і розвиток українського музичного мистецтва. Вплив європейських традицій і народної культури на творчість А.Веделя, М.Березовського і Д.Бортнянського. Культура церковного співу на Україні.

ТЕМА 12. Українська культура XIX ст.: духовно-національне пробудження

Загальні умови розвитку української культури в XIX ст. Політика урядових кіл Росії та Австро-Угорщини на українських землях. Вплив війни 1812 року і подій 1848 року на світогляд населення. Основні принципи внутрішньої політики російського уряду. Укази 1863 і 1876 рр. та їх значення. Реформи 60-70-х років в Росії та їх вплив на розвиток українського суспільства. Громади.

Церква і релігійна думка в Україні XIX ст. Культурно-освітня діяльність церкви. Церковне добродійництво. Система духовної освіти. Монастирські публічні школи. Діяльність "Руської трійці". Граматика української мови І.Могильницького /1629 / і І.Лозинського /1846/. Харківський та Київський університети як центри національно-культурного відродження. Наукова і літературна спадщина П.Гулака-Артемівського, О.Потебні, І. Гредевського, М.Костомарова. Товариство ім. Т. Шевченка.

Класицизм в українській літературі. Нові літературні ідеали. Просвіченість і національне почуття. Підхід до єдиної літературної мови. Вплив романтичного світогляду. Ставлення романтиків до світу, людини і Бога. Близкість до вищих сфер буття. Компоненти науково-філософського світобачення романтиків в українській літературі, етнології, мистецтві. Національне минуле і сучасність як вияв "народного духу". Діяльність М.Макилювича, А.Метлинського, П.Куліша, Я.Головацького та ін.

Філософсько-наукові школи України XIX ст. О.О.Козлов про абсолютне духовне начало. Вчення про загальноєдиний духовний організм О.М.Гілярова. Обґрунтування М.Й.Гротом ідеї безсмертя душі. Свідомість як основа внутрішнього буття Всесвіту. Наукова спадщина В.Б.Зеньковського. Розвиток філософії в Київській духовній академії. Національні традиції і загальнолюдські вимоги в творчості Т. Г. Шевченка. Україна як екзистенціальна категорія і стан буття в трактуванні Т.Г.Шевченка.

Українська культура XIX ст. Період класицизму і реалізму. І.Мартос, Л. Позен. Живопис. Українські художники і Петербурзька Академія Мистецтв. Творчість В.Боровиковського, К.Головачевського. Станковий живопис: пейзажі, портрети, історико-батальний і побутовий жанри. Б.Тропінін, В.Штернберг. Київська малювальна школа: В. Мурашко, В.Пимоненко, О.Сластіон та ін. Поширення романтизму в музичному мистецтві. Творчий світ С.Гулака-Артемівського. М.В.Лисенко і його внесок у розвиток національної музичної культури. Театральне мистецтво на Україні XIX ст.

- ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ
- З ІСТОРІЇ КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ

ТЕМА 1. ПРЕДМЕТ, ЗАВДАННЯ І ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

План:

1. Предмет і причини вивчення української культури.
2. Сутність, структура, функції української культури.
3. Природа національної культури та взаємодія культур.
4. Класичні і сучасні концепції культури.

Література:

1. Теорія та історія вітчизняної і світової культури.-К.,1993.
2. Семчишин М. Тисяча років української культури.-К.,1993.
3. Культура українського народу.-К.,1994.
4. Лекції з історії світової та вітчизняної культури. – Л., 1994.
5. Культура відродження в Україні. – Л., 1993.
6. Попович М. Нарис історії культури України. – К., 1999.
7. Шейко В., Гаврюшенко О., Тишевська Л. Історія культури. – К., 2004.
8. Шейко В.М. Історія української культури. – К., 2006.

- **Завдання для самостійної роботи**

1. Опрацювати теоретичні основи лекційного матеріалу. Законспектувати основні положення навчально-наукових праць, які подані в переліку літератури до заняття.
2. Скласти розгорнутий план відповіді на кожне питання семінарського заняття.
3. Підготуватись до виступу з кожного питання і можливих наукових дискусій.
4. Використовуючи науково-теоретичну і навчальну літературу, поглиблено вивчити одне з питань семінарського заняття.

- **Індивідуальні завдання**

1. Опрацювати зміст основних понять і термінів до теми в зошиті-словнику.
2. Підготувати реферати на теми: «Значення та місце синкретично-міфологічного шару в культурі України», «Методологія вивчення української культури», «Ідейно-змістовий, інституціональний, структурний аспекти при вивченні історії культури України», «Функції української культури».

ТЕМА 2. ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ В НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ

План:

1. 1. Археологічні, історичні, етнографічні та фольклорні джерела як основа для подальших наукових узагальнень.
2. 2. Перші спроби опису української культури в ХУІІІ ст.
3. 3. Розвиток науки українознавства в ХІХ – на початку ХХ ст.
4. 4. Українська культура в літературі ХХ ст.

Література

1. Попович М.В. Нарис історії культури України. – К., 2002.
2. Теорія та історія світової та вітчизняної культури.-К.,1993.
3. Семчишин М. Тисяча років української культури. –К.,1993.
4. Культура українського народу.-К.,1994.
5. Лекції з історії світової та вітчизняної культури.-Л.,1994.
6. Культурне відродження в Україні.-Л.,1993.
7. Дорошенко Д.І. Нарис історії України.-Львів,1991.
8. Українська культура. Лекції за ред.Дмитра Антоновича.-К.,1993.
9. Митрополит Іларіон. Дохристиянські вірування українського народу.-К.,1991.
10. Шейко В.М. Історія української культури. – К., 2006.

- **Завдання для самостійної роботи**

1. Опрацювати теоретичні основи лекційного матеріалу. Законспектувати основні положення навчально-наукових праць, які подані в переліку літератури до заняття.
2. Скласти розгорнутий план відповіді на кожне питання семінарського заняття.
3. Підготуватись до виступу з кожного питання і можливих наукових дискусій.
4. Використовуючи науково-теоретичну і навчальну літературу, поглиблено вивчити одне з питань семінарського заняття.

- **Індивідуальні завдання**

1. Опрацювати зміст основних понять і термінів до теми в зошиті-словнику.

2. Підготувати реферати на теми: “Опис української культури у XVIII ст.”, “Аналіз археологічних та історико-етнографічних джерел вивчення української культури”, “Наукові школи вивчення історії та культури України в XIX ст.”, “Українська культура в науково-публіцистичній та художній літературі XX ст.”.

ТЕМА 3. КУЛЬТУРНИЙ РОЗВИТОК ДАВНІХ СЛОВ'ЯН ТА ЇХНІХ ПРЕДКІВ

План:

Заняття 1

1. Етногенез слов'ян і складники української культури.
2. Духовна культура населення території України в епоху кам'яного віку.
3. Характерні риси трипільської культури.

- **Заняття 2**

4. Еволюція духовного світу населення України епохи бронзи.
5. Праслов'янська культура скіфської доби.
6. Культурний розвиток давніх слов'ян доби державотворення:
 - а) населення сучасної території України в II ст. до н.е. і II-е ст. н.е. та основні риси його культури;
 - б) чернігівська культура та її місце в загальному розвитку слов'янства;
 - в) поширення християнської культури Причорномор'я та її вплив на світогляд слов'ян.

Література:

1. Теорія та історія світової та вітчизняної культури.-К.,1993.
2. Семчишин М. Тисяча років української культури. – К.,1991.
3. Історія Української РСР. – Т.1.-К.,1982.
4. Полонська-Василенко Н. Історія України.-Т.1.-К.,1992.
5. Петров В.П. Етногенез слов'ян.-К.,1972.
6. Павленко Ю.В. Передісторія давніх русів у світовому контексті.-К.,1994.
7. Винокур І.С., Телегін Д.О. Археологія України. – К.,1994.
8. Петров В. Походження українського народу. – К.,1992.
9. Марченко М. Історія української культури. – К., 1961.
10. Українська культура: історія і сучасність. – Л.,1994.
11. Василенко Г.К. Велика Скіфія.-К.,1991.
12. Огієнко І. Українська церква. – К., 1993.
13. Грушевський М.С. Історія української літератури. – К.,1993.
14. Огієнко І. Українська культура. – К.,1992.
15. Шостак В.М. Етико-світоглядні традиції найдавнішої духовної культури на території України. – Луцьк, 1999.
16. Шейко В.М. Історія української культури. – К., 2006.
17. Юрій М.Ф. Історія України. – К., 2007.

- **Завдання для самостійної роботи**

- 1.Опрацювати теоретичні основи лекційного матеріалу. Законспектувати основні положення навчально-наукових праць, які подані в переліку літератури до заняття.
- 2.Скласти розгорнутий план відповіді на кожне питання семінарського заняття.
- 3.Підготуватись до виступу з кожного питання і можливих наукових дискусій.
- 4.Використовуючи науково-теоретичну і навчальну літературу, поглиблено вивчити одне з питань семінарського заняття.

- **Індивідуальні завдання**

- 1.Опрацювати зміст основних понять і термінів до теми в зошиті-словнику.
- 2.Підготувати реферати на теми: “Проблема періодизації суспільно-історичного та культурного розвитку України”, “Етнічний процес на території України”, “Проблема індоєвропейської прабатьківщини”, “Періодизація етнічного розвитку слов’ян”, “Головні складники української культури”, “Світоглядні уявлення мешканців території України в неолітичний час”, “Пам’ятки бронзового віку України. Символіка Пагорба-Кургана”, “Культ земного та небесного вогню. Уявлення про життя і смерть, потойбічний світ і відродження”, “Роль вогню в поховальній практиці скіфів”.

ТЕМА 4. КУЛЬТУРА КИЇВСЬКОЇ РУСИ ДОХРИСТИЯНСЬКОГО ПЕРІОДУ

План:

1. Суспільно-політичні та господарсько-економічні умови розвитку культури слов’ян в VI-IX ст.
2. Духовний світ праукраїнців в дохристиянських віруваннях:
 - а) основні риси української демонології;
 - б) дохристиянська богослужба, відунство і повір’я.
1. Основні риси української міфології як культурного явища;
2. Головні дохристиянські боги: їх характеристика і місце в староукраїнській культурі.
3. Усна народна творчість: замовляння, обрядова і календарна поезія, звичаї.
4. Характерні риси світогляду давніх слов’ян.

Література:

1. Теорія та історія світової та вітчизняної культури. – Л.,1992
2. Марченко М. Історія української культури.-К.,1961.
3. Митрополит Іларіон. Дохристиянські вірування українського народу.-К.,1992.
4. Семчишин М. Тисяча років української культури.-К.,1993.
5. Українська культура. Лекції за ред.Д.Антоновича.-К.,1993.
6. Огієнко І. Українська церква. – К.,1993.
7. Українці: народні вірування, повір’я, демонологія. – К.,1991.
8. Культурне відродження в Україні.-Л.,1993.
9. Українські замовляння. –К.,1993.
10. Воропай. Звичаї нашого народу.-К.,1991.-Т.1-2.
11. Огієнко І. Українська культура.-К.,1992.
12. Українська культура: історія та сучасність. – Л.,1994.
13. Шейко В.М., Тишевська Л.Г. Історія української культури. – К., 2006.

- **Завдання для самостійної роботи**

- 1.Опрацювати теоретичні основи лекційного матеріалу. Законспектувати основні положення навчально-наукових праць, які подані в переліку літератури до заняття.
- 2.Скласти розгорнутий план відповіді на кожне питання семінарського заняття.
- 3.Підготуватись до виступу з кожного питання і можливих наукових дискусій.
- 4.Використовуючи науково-теоретичну і навчальну літературу, поглиблено вивчити одне з питань семінарського заняття.

- **Індивідуальні завдання**

- 1.Опрацювати зміст основних понять і термінів до теми в зошиті-словнику.
- 2.Підготувати реферат або повідомлення на одну із запропонованих тем: “Слов’янство в господарсько-культурній системі народів Європи”, “Основні складники української культури”, “Українська міфологія як система морально-етичних цінностей”, “Три історичні типи уявлень слов’ян: “чуттєво-надчуттєвий”, демоністичний і теїстичний”, “Астральний культ на українських землях”, “Основні мотиви слов’янської міфології”.

ТЕМА 5. КУЛЬТУРА КИЇВСЬКОЇ РУСИ X-XII СТ.

План:

1. Утворення держави і загальні умови розвитку культури.
2. Прийняття християнства та його вплив на давньоруське суспільство. Проблема двоєвір’я.
3. Релігійне життя, богословська суспільно-політична думка.
4. Літописання, перекладна література, оригінальна творчість.
5. Наука і освіта в Київській державі. Розвиток архітектури і мистецтва.

Література

1. Теорія та історія вітчизняної і світової культури.-К., 1993.
2. Теорія та історія вітчизняної і світової культури. – Львів., 1992.
3. Семчишин М. Тисяча років української культури.-К., 1993.
4. Культура українського народу.- К., 1994.
5. Лекції з історії світової і вітчизняної культури.-Львів, 1994.
6. Культура відродження в Україні.-Львів, 1993.
7. Українська культура: історія і сучасність. – Львів,1994.
8. Огієнко І. Українська церква.-К.,1993.
9. Марченко М. Історія української культури. – К.,1961.
10. Українська культура: Лекції за ред. Дмитра Антоновича.-К.,1993.
11. Полонська-Василенко Н. Історія України. В 2-х т. – Т.1.-К.,1992.
12. Історія церкви та релігійної думки в Україні. – Кн.1.-К.,1994.
13. Субтельний О. Історія України. – К.,1993.
14. Київська Русь: від язичництва до християнства. – К.,1996.
15. Філософія Відродження в Україні. – К.,1996.
16. Попович М.В. Нарис історії культури України. – К., 1999.

- **Завдання для самостійної роботи**

- 1.Опрацювати теоретичні основи лекційного матеріалу. Законспектувати основні положення навчально-наукових праць, які подані в переліку літератури до заняття.
- 2.Скласти розгорнутий план відповіді на кожне питання семінарського заняття.
- 3.Підготуватись до виступу з кожного питання і можливих наукових дискусій.

4. Використовуючи науково-теоретичну і навчальну літературу, поглиблено вивчити одне з питань семінарського заняття.

- **Індивідуальні завдання**

1. Опрацювати зміст основних понять і термінів до теми в зошиті-словнику.

2. Підготувати реферат або повідомлення на одну із запропонованих тем: «Проблема взаємодії офіційного християнства і народної культури», «Давньоруська суспільно-політична система і регіональні особливості культурного розвитку населення України в XI-XII ст.», «Релігійне життя, богословська і суспільно-політична думка Київської Русі», «Основні риси світоглядного синкретизму», «Архітектура і образотворче мистецтво Київської Русі».

ТЕМА 6. УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА XIII – ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ XVI СТОЛІТТЯ

Заняття 1.

1. Особливості культурного розвитку Південно-Західної Русі та інших регіонів в XII-XIII ст.
2. Відносини з Литвою і Польщею та їх вплив на культурне життя українських земель.
3. Релігійне та церковне життя:
 - а) реформація в Західній Європі та Польщі та її вплив на Україну;
 - б) католицька реакція і загострення суперечностей між католиками і православними;
 - в) українські церковні братства, їх діяльність та значення;
 - г) Унія 1596 року та значення цієї події для України.
1. Освіта та наука на Україні в XIII-XVI ст.

Заняття 2.

1. Початок книгодрукування та його розвиток.
2. Література, усна народна творчість, літописання.
3. Архітектура, образотворче мистецтво, художні ремесла.
4. Ідеї Ренесансу і гуманізму на Україні.

Література:

1. Теорія та історія вітчизняної і світової культури.-Л.,1992.
2. Теорія та історія вітчизняної і світової культури. – К.,1993.
3. Семчишин М. Тисяча років української культури.-К.,1993.
4. Культура українського народу.-К.,1994.
5. Лекції з історії світової і вітчизняної культури.-Л.,1994.
6. Культурне відродження в Україні.-Л.,1993.
7. Огієнко І. Українська церква. – К.,1993.
8. Українська культура : історія і сучасність. – Л.,1994.
9. Марченко М. Історія української культури.-К.,1961.
10. Українська культура: Лекції за ред.Д.Антоновича.-К.,1993.
11. Полонська-Василенко Н. Історія України.-Т.1.-К.,1992.
12. Історія церкви та релігійної думки в Україні. – Кн.1-2.-К.,1992.
13. Чижевський Д.І. Історія української літератури.-Тернопіль.-1994.
14. Терещенко Ю. Україна і європейський світ.-К.,1996.
15. Овсійчук В.А.Українське мистецтво XIУ – першої половини ХУП ст. – К.,1985.
16. Українське народне малярство XIII-XX ст.-К.,1991.
17. Митрополит Іларіон. Князь Костянтин Острозький.
18. Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність.-Львів,1995.

19. Другий міжнародний конгрес україністів.- Львів, серпень 1993 р. Доповіді і повідомлення. 5 книг. – Львів,1994.
20. Філософія Відродження на Україні. – К.,1990.
21. Любашенко В. Історія протестантизму в Україні. – Львів,1995.

- **Завдання для самостійної роботи**

- 1.Опрацювати теоретичні основи лекційного матеріалу. Законспектувати основні положення навчально-наукових праць, які подані в переліку літератури до заняття.
- 2.Скласти розгорнутий план відповіді на кожне питання семінарського заняття.
- 3.Підготуватись до виступу з кожного питання і можливих наукових дискусій.
- 4.Використовуючи науково-теоретичну і навчальну літературу, поглиблено вивчити одне з питань семінарського заняття.

- **Індивідуальні завдання**

- 1.Опрацювати зміст основних понять і термінів до теми в зошиті-словнику.
- 2.Підготувати реферат або повідомлення на одну із запропонованих тем: «Ренесансно-реформаційні ідеї в Польщі та їх проникнення на Україну», « Прилучення України до неоплатонізму та ісихазму», «Козацтво і утвердження культурної самобутності українців», «Реформаційно-гуманістичний характер братського руху», «Особливості ренесансно-барокової культури України».

ТЕМА 7. УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ XVI – ПЕРШОЇ ПРОЛОВИНИ XVII СТОЛІТЬ. ВПЛИВ РЕНЕСАНСНО-РЕФОРМАЦІЙНИХ ІДЕЙ.

Заняття 1.

1. Суспільно-історичний процес в Україні другої половини XVI- першої половини XVII століття.
2. Проблема людини та її призначення в земному бутті в українській культурі цього часу.
3. Суперечності в релігійному житті.

Заняття 2.

1. Гуманізація наук. Школа і освіта.
2. Нове мистецтво: архітектура, живопис, скульптура, графіка.
3. Відображення ренесансного світовідчуття в літературі.
4. Українське друкарство другої половини XVI – першої половини XVII століття.

Література:

1. Теорія та історія вітчизняної та світової культури. – Львів, 1992.
2. Семчишин М. Тисяча років української культури. – К.,1993
3. Культура українського народу. – К.,1994.
4. Українська культура: історія і сучасність. – Львів, 1994
5. Огієнко І. Українська церква. – К., 1993.
6. Історія церкви та релігійної думки в Україні. – К.,1994.
7. Огієнко І. Історія українського друкарства. – К.,1994.
8. Возняк М. Історія української літератури. – Львів,1992.
9. Овсійчук В.А. Українське мистецтво XIV – першої половини XVII ст. – К.,1985.
10. Українська культура: лекції за ред. Д.Антоновича. – К.,1993.
11. Культурне відродження в Україні. – Львів,1993.
12. Філософія відродження в Україні. – К.,1990.

13. Чижевський Д. Історія української літератури. – Тернопіль, 1994.
14. Горський В.С. Історія української філософії. – К., 1996.
15. Історія філософії України: Хрестоматія. – К., 1993.
16. Шейко В.М. Історія української культури. – К., 2006.
17. Литвинов В. Ренесансний гуманізм в Україні. – К., 2000.

- **Завдання для самостійної роботи**

1. Опрацювати теоретичні основи лекційного матеріалу. Законспектувати основні положення навчально-наукових праць, які подані в переліку літератури до заняття.
2. Скласти розгорнутий план відповіді на кожне питання семінарського заняття.
3. Підготуватись до виступу з кожного питання і можливих наукових дискусій.
4. Використовуючи науково-теоретичну і навчальну літературу, поглиблено вивчити одне з питань семінарського заняття.

- **Індивідуальні завдання**

1. Опрацювати зміст основних понять і термінів до теми в зошиті-словнику.
2. Підготувати реферат або повідомлення на одну із запропонованих тем: «Релігійне життя, школи, освіта, наука України першої половини XVII ст.», «Братські школи. Освітня система Київсько-могилянського колегіуму», «Полемічна література, ораторсько-проповідницька проза першої половини XVII ст.», «Архітектура і образотворче мистецтво, музична творчість на Україні першої половини XVII ст.».

ТЕМА 8. УКРАЇНЬСЬКА КУЛЬТУРА ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ XVII СТОЛІТТЯ.

План.

1. Історичні умови розвитку української культури.
2. Школи, освіта, наука.
3. Нові риси в літературі.
4. Мистецтво козацького барокко: архітектура, живопис, скульптура, графіка, музика, театр.
5. Українське друкарство другої половини XVII століття.

Література:

1. Теорія та історія вітчизняної та світової культури. – Львів, 1992.
2. Семчишин М. Тисяча років української культури. – К., 1993
3. Культура українського народу. – К., 1994.
4. Українська культура: історія і сучасність. – Львів, 1994
5. Огієнко І. Українська церква. – К., 1993.
6. Історія церкви та релігійної думки в Україні. – К., 1994.
7. Огієнко І. Історія українського друкарства. – К., 1994.
8. Возняк М. Історія української літератури. – Львів, 1992.
9. Українська культура: лекції за ред. Д. Антоновича. – К., 1993.
10. Культурне відродження в Україні. – Львів, 1993.
11. Філософія відродження в Україні. – К., 1990.
12. Чижевський Д. Історія української літератури. – Тернопіль, 1994.
13. Горський В.С. Історія української філософії. – К., 1996.
14. Історія філософії України: Хрестоматія. – К., 1993.

- **Завдання для самостійної роботи**

- 1.Опрацювати теоретичні основи лекційного матеріалу. Законспектувати основні положення навчально-наукових праць, які подані в переліку літератури до заняття.
- 2.Скласти розгорнутий план відповіді на кожне питання семінарського заняття.
- 3.Підготуватись до виступу з кожного питання і можливих наукових дискусій.
- 4.Використовуючи науково-теоретичну і навчальну літературу, поглиблено вивчити одне з питань семінарського заняття.

- **Індивідуальні завдання**

- 1.Опрацювати зміст основних понять і термінів до теми в зошиті-словнику.
- 2.Підготувати реферат або повідомлення на одну із запропонованих тем: “Українська барокова культура другої половини XVII ст.”, “Освіта на Україні і європейські традиції”, “Козацтво як носій нового художнього смаку”, “Демократична ідея козацького собору”, “Ідея української державності в гетьманських соборах”, “Особливості барокової літератури”.

ТЕМА 9. ВІДОБРАЖЕННЯ І РОЗВИТОК РЕНЕСАНСНИХ ТА ПРОСВІТНИЦЬКИХ ІДЕЙ У ФІЛОСОФІЇ КИЄВО-МОГИЛЯНСЬКОЇ АКАДЕМІЇ (друга половина XVII – перша половина XVIII століття)

1. Натурфілософія. Орієнтація на науку Нового світу.
2. Проблеми теорії пізнання.
3. Етика. Розуміння людини як суб’єкта морального життя.
4. Ідеї суспільного прогресу.

Література:

1. Ничик В.М. Феофан Прокопович. – М., 1977.
2. Ничик В.М. Из истории отечественной философии конца 17 – начала 18 вв. – К. 1978.
3. Захара И.С. Борьба идей в философской мысли на Украине на рубеже 17 – 18 вв. – К., 1982.
4. Кашуба М.В. З історії боротьби проти унії 17 – 18 ст. – К., 1976.
5. Литвинов В.Д. Ідеї раннього Просвітництва в філософській думці України. – К., 1984.
6. Рогович М.Д. Мироззрение М. Козачинского и его место в истории отечественной мысли первой половины 18 века. – К., 1978.
7. Стратий Я.М. Проблема натурфілософії в філософській думці України 17 в. – К., 1984.
8. Уткина Н.Ф. Естествонаучный материализм в России 18 в. – М., 1971.
9. Паславський І.В. Проблема універсалій в логіці І.Кроковського. // Філософська думка . – 1973. - №5.
10. Сотниченко П.А. Бібліотека Києво-Могилянської академії. Філософські джерела. Від Вишенського до Сковороди. – К., 1972.
11. Койре А. Очерки истории философской мысли. – М., 1985.

- **Завдання для самостійної роботи**

1. Опрацювати теоретичні основи лекційного матеріалу. Законспектувати основні положення навчально-наукових праць, які подані в переліку літератури до заняття.
2. Скласти розгорнутий план відповіді на кожне питання семінарського заняття.
3. Підготуватись до виступу з кожного питання і можливих наукових дискусій.
4. Використовуючи науково-теоретичну і навчальну літературу, поглиблено вивчити одне з питань семінарського заняття.

- **Індивідуальні завдання**

1. Опрацювати зміст основних понять і термінів до теми в зошиті-словнику.
2. Підготувати реферат або повідомлення на одну із запропонованих тем: “Теорія пізнання у філософських курсах Києво-Могилянської академії”, “Моральна свідомість і суспільний ідеал людини”, “Людинановимірність філософії та освіти Києво-Могилянської академії”.”

ТЕМА 10. СТАРОУКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА ТА ЇЇ РОЛЬ У КУЛЬТУРНОМУ ЖИТТІ РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ.

Заняття 1.

1. Загальні умови культурного життя в Україні у 18 ст.
2. Українські культурні діячі петровської доби. Освіта і наука в Україні.
3. Києво-Могилянська академія та її культурно-просвітницьке значення у 18 ст.
4. Указ 5 жовтня 1720 року. Українське друкарство 18 ст.

Заняття 2.

1. Архітектура та образотворче мистецтво. Творчість українських за походженням живописців в Росії.
2. Розвиток літератури 18 ст.
3. Музика. Видатні українські композитори 18 ст.
4. Українська церква і релігійна думка 18 ст.
 - а) церковне життя на Лівобережжі: організаційно-правовий устрій, землеволодіння і господарське життя, духовенство і соціальна структура населення;
 - б) церковна організація на Правобережній Україні: протистояння конфесій, господарське життя, селянські рухи і церква, парафіяльне духовенство і чернецтво;
 - в) церковні реформи в Україні (70 – 80-ті роки 18 ст.);
 - г) вплив української церкви і культури на московську.

Література

1. Теорія та історія вітчизняної і світової культури.-Львів,1992.
2. Семчишин М. Тисяча років української культури.-К.,1993.
3. Культура українського народу.-К.,1994.
4. Огієнко І. Історія українського друкарства.-К.,1994.
5. Огієнко І. Українська церква. – К.,1993.
6. Історія церкви та релігійної думки в Україні. – К.,1994.-Т.3.
7. Огієнко І. Українська культура.-К.,1991.
8. Культурне Відродження в Україні.-Львів,1993.
9. Крип'якевич І. Історія України.-Львів,1990.
10. Полонська-Василенко Н. Історія України.-К.,1992.-Т.2.
11. Українська культура; історія і сучасність.-Львів,1994.
12. Шейко В.М. Історія української культури. – К., 2007.
13. Баканурський А.Г. Культурологія. – К., 2006.

- **Завдання для самостійної роботи**

1. Опрацювати теоретичні основи лекційного матеріалу. Законспектувати основні положення навчально-наукових праць, які подані в переліку літератури до заняття.
2. Скласти розгорнутий план відповіді на кожне питання семінарського заняття.

3. Підготуватись до виступу з кожного питання і можливих наукових дискусій.

4. Використовуючи науково-теоретичну і навчальну літературу, поглиблено вивчити одне з питань семінарського заняття.

- **Індивідуальні завдання**

1. Опрацювати зміст основних понять і термінів до теми в зошиті-словнику.

2. Підготувати реферат або повідомлення на одну із запропонованих тем:

“Освіта на Лівобережжі і західноукраїнських землях, школи при монастирях і церквах”,
“Літературно-художнє та науково-філософське життя України XVIII ст.”.

ТЕМА 11. ГРИГОРІЙ СКОВОРОДА: ЖИТТЯ, СВІТОГЛЯД, ТВОРЧІСТЬ

План.

1. Життєвий шлях Г.Сковороди.

2. Основні риси філософії і світобачення Г.Сковороди.

3. Г.Сковорода і розвиток української культури та літератури XVIII ст.

4. Проблема людини і людського щастя.

Література:

1. Багалій Д. Український мандрований філософ Григорій Сковорода.-К.,1992.

2. Головаха І., Стогній І. Філософ-гуманіст Г.С.Сковорода.- К.,1972.

3. Іваньо І.В.Філософія і стиль мислення Г.Сковороди.-К.,1983.

4. Махновець Л. Григорій Сковорода. Біографія.-К.,1972.

5. Пільгук І.І. Григорій Сковорода.- К.,1971.

6. Поліщук Ф.Н.Григорій Сковорода.Життя і творчість.-К.,1978.

7. Попов П.М.Григорій Сковорода: літературний портрет.-К.,1969.

8. Ушкалов Л.В. Марченко О.М. Нариси з філософії Григорія Сковороди. – Харків, 1993.

9. Філософія Г.Сковороди. – К.,1972.

10. Мишанич О. Григорій Сковорода. – К.,1994.

11. Шреєв-Ткаченко. Григорій Сковорода – музикант. – К., 1972.

- **Завдання для самостійної роботи**

1. Опрацювати теоретичні основи лекційного матеріалу. Законспектувати основні положення навчально-наукових праць, які подані в переліку літератури до заняття.

2. Скласти розгорнутий план відповіді на кожне питання семінарського заняття.

3. Підготуватись до виступу з кожного питання і можливих наукових дискусій.

4. Використовуючи науково-теоретичну і навчальну літературу, поглиблено вивчити одне з питань семінарського заняття.

- **Індивідуальні завдання**

1. Опрацювати зміст основних понять і термінів до теми в зошиті-словнику.

2. Підготувати реферат або повідомлення на одну із запропонованих тем:

“Творча спадщина Г.Сковороди та її вплив на розвиток української культури”, “Вплив античних і західноєвропейських традицій на світогляд і творчість Г.Сковороди”, “Г.Сковорода і розвиток української літератури у XVIII ст.”

ТЕМА 12. УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА ХІХ СТОЛІТТЯ. НОВЕ ДУХОВНЕ І НАЦІОНАЛЬНЕ ПРОБУДЖЕННЯ.

Заняття 1

1. Політика урядових кіл Росії та Австро-Угорщини. Загальні умови розвитку української культури в ХІХ ст.
2. Церква і релігійна думка в Україні ХІХ ст. Культурно-освітня діяльність церкви.
3. Українська “університетська” філософія ХІХ ст. О.Новицький, С.Гогоцький, П.Юркевич та інші.
4. Участь українців в суспільно-політичних рухах Росії.
5. Кирило-Мефодіївське товариство, громади.

Заняття 2.

1. Розвиток освіти і науки. Харківський та Київський університети як центри національно-культурного відродження.
2. Наукове товариство ім.Т.Г.Шевченка та його діяльність.
3. Класицизм в українській літературі.Вплив романтичного світогляду.
4. Українська архітектура та скульптура ХІХ ст. Риси реалізму.
5. Українська живописна школа ХІХ ст. Романтизація козаччини.
6. Національна музична культура. Творчість С.Гулака-Артемовського та М.Лисенка.
7. Театральне мистецтво на Україні ХІХ ст.

Література:

1. Теорія та історія вітчизняної та святової культури. –Львів,1992.
2. Семчишин М. Тисяча років української культури.-К.,1993.
3. Культура українського народу. – К.,1994.
4. Лекції з історії світової та вітчизняної культури. – Львів,1994.
5. Історія української культури (за ред.Д.Антоновича).-К.,1994.
6. Крижанівський О.П., Плохій С.М.Історія церкви та релігійної думки в Україні.-Кн.3.-К.,1994.
7. Культурне відродження в Україні.-Львів,1993.
8. Огієнко І. Українська культура. – К.,1991.
9. Чижевський Д.І. Історія української літератури.-Тернопіль,1994.
10. Полонська-Василенко Н. Історія України.-Т.2.-К.,1992.
11. Субтельний О. Україна ; історія.-К.,1993.
12. Памфіл Юркевич. Вибране.-К.,1993.
13. Кирило-Мефодіївське товариство.В 3-х т.-К.,1990.
14. Журба О.І. Київська археологічна комісія .1843-1921.-К.,1993.
15. Шейко В.М. Історія української культури. – К., 2006.
16. Кузьміна С.Л. Філософсько-педагогічна концепція П.Юркевича. – К., 2002.
17. Мозгова Н.Г. Київська духовна академія, 1819-1920. – К., 2004.

• Завдання для самостійної роботи

- 1.Опрацювати теоретичні основи лекційного матеріалу. Законспектувати основні положення навчально-наукових праць, які подані в переліку літератури до заняття.
- 2.Скласти розгорнутий план відповіді на кожне питання семінарського заняття.
- 3.Підготуватись до виступу з кожного питання і можливих наукових дискусій.

4. Використовуючи науково-теоретичну і навчальну літературу, поглиблено вивчити одне з питань семінарського заняття.

- **Індивідуальні завдання**

1. Опрацювати зміст основних понять і термінів до теми в зошиті-словнику.

2. Підготувати реферат або повідомлення на одну із запропонованих тем:

“Духовно-національне пробудження української культури ХІХ ст.”, “Церква і релігійна думка в Україні ХІХ ст.”, “Класицизм в українській літературі”, “Філософсько-наукові школи України ХІХ ст.”, “Українська культура ХІХ ст.: вплив класицизму та реалізму”, “Поширення романтизму в музичному мистецтві України”, “Театральне мистецтво в Україні в ХІХ ст.”.

ТЕМА 13. УКРАЇНЬСЬКА КУЛЬТУРА В ХХ СТОЛІТТІ: СУПЕРЕЧНОСТІ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ.

1. Суспільно-історичні умови розвитку української культури ХХ ст.
2. Українська культура в 10-20-х роках ХХ ст.
3. “Розстріляне відродження”. Сталінізм і українська культура.
4. Проблеми і основні риси розвитку національної культури в 60-80-х роках ХХ ст.
5. Українська державність. Стан і перспективи розвитку української культури в 90-х роках ХХ ст.

Література

1. Теорія та історія вітчизняної і світової культури.-Львів,1992.
2. Семчишин М. Тисяча років української культури.-К.,1993.
3. Культура українського народу.-К.,1994.
4. Лекції з історії світової та вітчизняної культури,-Львів,1994.
5. Культурне відродження в Україні.-Львів,1993.
6. Аксиоми для нащадків.-Львів,1992.
7. Полонська-Василенко Н. Історія України.Т.2. –К.,1992.
8. Субтельний О. Україна: історія.-К.,1993.
9. Репресоване “відродження”.-К.,1993.
10. Філософія. Курс лекцій.-К.,1994.
11. Гунчак Т. Україна: перша половина ХХ ст. – К.,1993.
12. Колективізація і голод на Україні (1929-1933).-Збірник документів і матеріалів.-К.,1992.
13. Нагаєвський І. Історія української держави ХХ ст. – К.,1994.
14. Голод 1921-1923 рр в Україні. Збірник документів і матеріалів.-К.,1993.
15. Качкан В.А. Українське народознавство в іменах. – К.,1994.
16. Голубенко П. Україна і Росія у світлі культурних взаємин. – К.,1993.
17. Липа Ю. Призначення України.-Львів,1992.
18. Нарис історії “Просвіти”. – Львів,1993.
19. Зінькевич О. Музичний процес чи його імітація.-Музика,1993.-№ 1.
20. Зінькевич О. Український авангард.-Музика.-1992.-№ 4.
21. Юрій М. Історія України. – К., 2007.
22. Українська культура. Рік 1991-2006. – К., 1991-2006.
23. Табачковський В.Г. У пошуках невтраченого часу. Нариси про творчу спадщину українських філософів-шістдесятників. – К., 2002.

- **Завдання для самостійної роботи**

- 1.Опрацювати теоретичні основи лекційного матеріалу. Законспектувати основні положення навчально-наукових праць, які подані в переліку літератури до заняття.
- 2.Скласти розгорнутий план відповіді на кожне питання семінарського заняття.
- 3.Підготуватись до виступу з кожного питання і можливих наукових дискусій.
- 4.Використовуючи науково-теоретичну і навчальну літературу, поглиблено вивчити одне з питань семінарського заняття.

- **Індивідуальні завдання**

- 1.Опрацювати зміст основних понять і термінів до теми в зошиті-словнику.
- 2.Підготувати реферат або повідомлення на одну із запропонованих тем:
“Особливості української культури кінця ХІХ початку ХХ ст.”, “Розвиток науково-технічної освіти і природничих наук в 10-20-х роках ХХ ст.”, “Українська література та сценічне мистецтво в 10-20-х роках ХХ ст.”, “Футуристичні та експресіоністичні форми українського образотворчого мистецтва в першій половині ХХ ст.”, “Українська культура 20-30-х років за межами УРСР”, “Суперечності культурного розвитку України доби тоталітаризму”, “Культурна опозиція ідеологічному диктату і непідцензурна культура в 60-70-х роках ХХ ст.”, “Культурне життя української діаспори”, “Перспективи розвитку української культури в умовах державної незалежності кінця ХХ початку ХХІ ст.”

ПРИМІРНА ТЕМАТИКА НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКИХ І ТВОРЧИХ РОБІТ

1. Завдання і теоретичні основи вивчення української культури на сучасному етапі.
2. Основні етапи етногенезу населення України: проблеми вивчення та головні теорії.
3. Особливості культури України в палеолітичну добу.
4. Проблема індоєвропейської прабатьківщини в вітчизняній та зарубіжній науці.
5. Характерні риси трипільської культури. Особливості на Волині.
6. Духовна культура населення України бронзового часу.
7. Праслов'яни в умовах Великої Скіфії: зміни в духовних традиціях.
8. Основні складники української культури.
9. Бог і природа в філософсько-світоглядній системі слов'ян.
10. Основні мотиви слов'янської міфології.
11. Формування культури Київської Русі.
12. Регіональні особливості культурного розвитку населення України в ХІ-ХІІ ст.
13. Світоглядний синкретизм в умовах Київської Русі.
14. Релігійне життя, освіта і суспільно-політична думка Київської Русі.
15. Архітектура і живопис Київської Русі: основні форми та стилі.
16. Особливості розвитку староукраїнської культури в ХІV-ХІVІ ст.
17. Релігійне та церковне життя України ХІV-ХІVІ ст.
18. Вплив ренесансно-реформаційних ідей на українську культурну свідомість ХVІ – ХVІІ ст.
19. Мистецькі і світоглядні традиції української барокової культури.
20. Освітньо-наукові традиції України ХVІІ-ХVІІІ ст.
21. Живописне мистецтво України ХVІІ-ХVІІІ ст.: школи і напрямки.
22. Вплив українських культурних діячів на суспільне життя Російської імперії ст.
23. Духовне і національне пробудження України в першій половині ХІХ ст.

24. Традиціоналізм і романтизм в мистецько-літературному житті України першої половини XIX ст.
25. Утвердження української культурної самобутності в другій половині XIX ст.
26. Український культурний рух в 1917-1920 рр.
27. Культурні здобутки і втрати України в 1921-1939 рр.
28. Духовно-мистецьке життя України в 60-80-х роках XX ст.
29. Розвиток української культури в 40-50-х роках XX ст.
30. Причини, форми і наслідки руху “шістдесятників”.
31. Відродження та розвиток національних традицій в сучасній культурі України.
32. Українська культура в 90-х роках XX ст.: основні тенденції розвитку.
33. Культура України початку XXI ст.: реалії і перспективи.

• **ПИТАННЯ ДО ЕКЗАМЕНУ З ІСТОРІЇ КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ**

1. Предмет і причини вивчення історії культури України.
2. Сутність, структура, функції української культури.
3. Природа національної культури та взаємодія культур.
4. Археологічні, історичні, етнографічні та фольклорні джерела вивчення української культури.
5. Розвиток українознавства в XIX на поч. XX ст.
6. Українська культура в науково-публіцистичній літературі XX ст.
7. Етномовні спільності давнини та етапи етнічного розвитку первісного суспільства.
8. Проблема індоєвропейської прабатьківщини. Існування великих культурно-світоглядних спільностей.
9. Індоєвропейські племена доби енеоліту та їх розселення в IV-III тисячолітті до н.е.
10. Праслов'яни та їх сусіди за доби бронзи та в умовах Великої Скіфії.
11. Слов'янські племена і їх взаємодія з іншими народами в першому тисячолітті нашої ери. Утворення давньоруської держави.
12. Український народ в другому тисячолітті нашої ери. Основні риси етносоціального розвитку.
13. Палеолітична людина на території України: мистецтво, духовний світ, вірування та уявлення./З найдавнішого часу до 10 тис. до н.е./.
14. Зміни в культурі мезолітичного часу /9-5 тис. до н.е./.
15. Характерні риси трипільської культури /6-3 тис. до н.е./.
16. Формування системи світоглядних уявлень в неолітичний час.
17. Еволюція духовного світу населення України епохи бронзи.
18. Основні зміни у світобаченні праслов'ян в умовах Великої Скіфії. /7-3 ст. до н.е./.
19. Матеріальна культура та вірування населення Малої Скіфії.
20. Культура, мистецтво і релігія античних міст-держав Північного Причорномор'я.
21. Населення сучасної території України в другому столітті до нашої ери - другому столітті нашої ери та основні риси його культури.
22. Черняхівська культура та її місце в загальному розвитку слов'янства.
23. Поширення християнської культури в Причорномор'ї та її вплив на світогляд середньодніпровських слов'ян та їх сусідів.
24. Духовний світ праукраїнців в дохристиянських віруваннях. Основні риси української демонології.
25. Дохристиянська богослужба, відунство і повір'я.
26. Основні риси української міфології як культурного явища.
27. Метафізика офіри в слов'янській міфології.

28. Мотив "золотої середини" в слов'янському світогляді.
29. Космогонічний мотив агону в слов'янському міфологічному комплексі.
30. Метафористика "шляху" та "мандрівництва" і взаємозв'язок хаосу та космосу в українській міфології.
31. Усна народна творчість і її місце в українській культурі.
32. Обрядові, родинні, трудові пісні. Мотиви обрядової поезії.
33. Річний сільськогосподарський круг і основні свята. Новорічний і весняний цикли. Літо. Осінь.
34. Дружинний і героїчний епос. Билинна традиція.
35. Фантастичні казки, легенди, перекази як етико-духовна система.
36. Замовляння як найдавніший шар народної культури.
37. Головні дохристиянські боги: їх характеристика, морально-етичне навантаження і місце в староукраїнській культурі.
38. Основні риси світогляду давніх слов'ян.
39. Порядок і хаос в праукраїнському світогляді. Категоріальна структура з символічним позначенням її координат.
40. Людина в уявленнях давніх слов'ян. Тіло і дух.
41. Світ людей і світ богів. Полярність категорій і різноманітність функцій.
42. Давня онтологія і час, їх взаємодія і зміни під впливом нових соціально-економічних умов Київської Русі.
43. Утворення держави і загальні умови розвитку вітчизняної культури в X-XI ст.
44. Прийняття християнства та його вплив на давньоруське суспільство.
45. Початок письменства, література, найдавніші літописи X-XI ст.
46. Християнство і язичництво: проблема синтезу і взаємодії.
47. Культурний розквіт Київської Русі XI-XII ст. Релігійне життя, богословська і суспільно-політична думка.
48. Літописання, перекладна література, оригінальна творчість в Київській Русі.
49. Суспільно-корисний ідеал людського буття у трактуванні Володимира Мономаха.
50. Становлення ранньо-гуманістичної тенденції в культурі Київської Русі. Людина в давньоукраїнській культурі. Наука і освіта в Київській державі XI-XII ст.
51. Архітектура і мистецтво Київської Русі XI-XII ст.
52. Література і літописання XII-XIII ст. на українських землях.
53. Архітектура і образотворче мистецтво в XII-XIII ст.
54. Відносини з Литвою і Польщею та їх вплив на культурне життя українських земель.
55. Реформація в Західній Європі та Польщі та її вплив на Україну.
56. Українські церковні братства, їх діяльність та значення.
57. Унія 1596 року та значення цієї події для культури України.
58. Освіта та наука на Україні в XIII-XVI ст.
59. Початок книгодрукування та його розвиток на Україні до серед.XVIст.
60. Література, усна народна творчість, літописання XIV-пер.пол.XVI ст.
61. Архітектура, образотворче мистецтво, музика, художні ремесла XIII-пер. пол. XVI ст.
62. Ідеї Ренесансу і гуманізму на Україні.
63. Філософські течії в духовній культурі України XIII-XV ст.
64. Ідеї неоплатонізму та ісихазму на Україні в кінці XIV-поч.XVI ст.
65. Перекладні богословські твори та їх поширення на Україні в XIV-XVI ст.
66. Основні положення творчої спадщини І.Вишенського.
67. Проблема людини та її призначення в земному бутті в українській культурі XVI - першої половини XVII ст.
68. Гуманізація наук. Школа і освіта другої половини XVI - першої половини XVII ст.

69. Нове мистецтво: архітектура, живопис, скульптура, графіка. Друга половина XVI - перша половина XVII ст.
70. Відображення ренесансного світовідчуття в літературі XVI-XVII ст.
71. Українське друкарство другої половини XVI - першої половини XVII століття.
72. Козацтво і ренесансно-бароковий тип культури.
73. Українська культура другої половини XVII століття.
74. Школи, освіта, наука, на Україні др. пол. XVII ст.
75. Нові риси в літературі другої половини XVII ст.
76. Мистецтво козацького барокко: архітектура, живопис, скульптура, графіка, музика, театр.
77. Філософсько-культурологічні традиції Києво-Могилянської академії XVII-XVIII ст.
78. Українські культурні діячі петровської доби. Освіта і наука в Україні.
79. Києво-Могилянська академія та її культурно-просвітницьке значення у XVIII. ст.
80. Архітектура та образотворче мистецтво. Творчість українських за походженням живописців в Росії XVIII ст.
81. Музика. Видатні українські композитори XVIII ст.
82. Григорій Сковорода: життя, світогляд, творчість.
83. Проблема людини і людського щастя в творах Г. Сковороди.
84. Українська "університетська" філософія XIX ст. О. Новицький, С. Гогоцький, П. Юркевич та інші.
85. Розвиток освіти і науки. Харківський та Київський університети як центри національно-культурного відродження.
86. Наукове товариство імені Т.Г. Шевченка та його діяльність.
87. Класицизм в українській літературі. Вплив романтичного світогляду.
88. Українська архітектура та скульптура XIX ст. Риси реалізму.
89. Українська живописна школа XIX ст. Романтизація козаччини.
90. Національна музична культура. Творчість С.Гулака-Артемовського та М. Лисенка. Театральне мистецтво.
91. Українська культура в 10-20-х роках XX ст.
92. "Розстріляне відродження". Сталінізм і українська культура.
93. Проблеми і основні риси розвитку національної культури в 60-80-х роках XX ст.
94. Українська державність. Стан і перспективи розвитку української культури в 90-х роках XX ст.

9. Методи та засоби діагностики успішності навчання.

Поточний контроль рівня знань студентів

Завданням поточного контролю є перевірка ступеня засвоєння студентами вивченого матеріалу, вироблення навчальних та дослідницьких навичок, вміння самостійної роботи над джерелами, спроможності їх осмислення і інтерпретації, навичок письмової та усної форми творчого відтворення вивченого матеріалу.

Поточний контроль здійснюється за такими напрямками:

- контроль за систематичністю та активністю роботи на семінарських заняттях;
- контроль за виконанням завдань для самостійного опрацювання поза рамками аудиторних занять;
- контроль за рівнем засвоєння та творчого опрацювання матеріалу у вигляді контрольних завдань;

- контроль за виконням індивідуального навчально-дослідного завдання.

Модульний контроль здійснюється у формі написання контрольних робіт. На модульну контрольну роботу виносяться питання розглянуті під час вивчення змістового модуля на лекціях, семінарах і самостійно.

Шкала оцінювання (національна та ECTS)

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національної шкалою	
		для екзамену, курсової роботи (проекту), практики	для заліку
90 -100	A	Відмінно	Зараховано
82 - 89	B	Добре	
75 - 81	C		
67 - 74	D		
60 - 66	E	Задовільно	Незараховано (з можливістю повторного складання)
1 - 59	Fx	Незадовільно	

Максимальна кількість балів, яку може отримати студент за різні види робіт

Семінарські заняття : доповідь по основному питанню – 1-5 балів

доповнення	0,5 - 1 бали
розкриття змісту поняття, категорії	0,5- 1 бал
Всього	- 40 балів

Модульна контрольна робота	10 балів (2)
Творча робота-есе (індз)	- 20 балів
Самостійна робота	20 балів

Семестровий залік виставляється студентові за умови, що він успішно виконав усі завдання, передбачені цією навчальною програмою для поточного контролю, виконав індз – творчу роботу і набрав при цьому не менше 60 балів. У разі, якщо студент не набрав такої суми балів, або він бажає покращити рейтинг власної успішності з даної дисципліни, передбачається проведення підсумкового опитування (залік – 60 балів без урахування підсумкових балів).

Підготовка і робота студента на семінарському занятті оцінюється згідно таких критеріїв:

- систематичність підготовки та активність роботи на семінарських заняттях;
- виконання завдань для самостійного опрацювання;
- поглиблене вивчення питань, використання науково-монографічної літератури;
- написання реферату або повідомлення;

- усвідомлені та продумані відповіді студента;
- опрацьовані всі питання семінарського заняття ;
- активність і доповнення на семінарському занятті;
- поглиблене вивчення одного з питань і усвідомлена чітка доповідь цього питання .